

medvetet valt att förhålla sig till den kristna traditionen, och teologin i framställningen yttrar sig bland annat i att författaren ser fundamentalteologin som en privilegierad samtalspartner i det religionsfilosofiska arbetet. Vad som är tydligt är att det som för Greisch är religionsfilosofi, domineras av filosoferande *inom* och *för* ett kristet sammanhang.

I sin bok visar Greisch i första hand upp sin historiska beläsenhet och sitt stora kunnande genom att på ett snyggt sätt presentera dryga dussinet kontinentala tänkare. Däremot verkar det kritiska perspektivet på dessa män inte vara särskilt fräscht. Inte minst framgår detta av att exempelvis en feministisk kritik av den västerländska religionsfilosofin tycks ha gått Greisch spårlöst förbi. Det blir märkbart de få gånger en feministiska motbild nämns; de slarviga och nonchalanta hänvisningarna talar på ett tydligt sätt om att kritiken knappast är förankrad hos, eller ens uppfattad av, Greisch själv. Boken styrka är kanske därför den gedigna genomgången av de personer Greisch valt som «idealtypiska» företrädare för de «religionsfilosofiska paradigm» han identifierar och ett återberättande av huvuddragen i deras tänkande. Kanske är det vackert så, men den underliggande starka kopplingen till traditionell kristen teologi och avsaknaden av mer övergripande kritiska perspektiv gör att *Héritages et héritiers du XIXe siècle* blir betydligt mindre intressant än den hade kunnat vara.

Patrik Fridlund

Resumé av doktorsavhandling

Henrik Bogdan: *From Darkness to Light. Western Esoteric Rituals of Initiation. Skrifter utgivna vid institutionen för religionsvetenskap, Göteborgs universitet nr. 30. Göteborg 2003.*

Vad finns det för likheter mellan en frimurare från 1700-talet och en modern häxa? Båda har upplevt en liknande initiationsritual. Det kan tyckas märkligt att av all den akademiska litteratur som behandlar initiationsritualer är det endast en försvinnande liten del som behandlar västerländska initiationsritualer. Intresset har istället riktats mot ritualer från icke-västerländska kulturer. I sin avhandling försöker Henrik Bogdan ändra på den saken.

Det finns flera anledningar till detta svaga intresse för västerländska ritualer. Den kanske främsta är att initiatöriska sällskap som Frimurareorden många gånger har betraktats som en del av den västerländska esoterismen, ett forskningsfält som det tills alldeles nyligen har ansetts vara ovärdigt att forska i. De få

akademiska studier som trots detta behandlar västerländska initiationsritualer tenderar att begränsa sig till ett par få ordnar, istället för att studera dessa ritualer ur ett större perspektiv.

Bogdans avhandling behandlar den historiska utvecklingen av frimureriska initiationsritualer och dessa ritualers förhållande till den västerländska esoterismen. Analysen börjar med frimureriets tre S:t Johannesgrader som utgör förebilden för praktiskt taget samtliga senare frimureriska initiationsritualer, och fortsätter med utvecklingen av de frimureriska s.k. Höggradsriterna, exemplifierat genom en analys av True Mason, eller Académie des Vrais Maçons, som användes av Rite Ecossais philosophique. Boken behandlar även Hermetic Order of the Golden Dawn, den mest inflytelserika av alla ockultistiska initiatöriska sällskap från 1800-talet. Avslutningsvis analyseras de tre initiationsritualerna som användes av Gerald Gardners häxkonströrelse på 1950-talet.

Torsten Jansson: *Your Cradle Is Green: The Islamic Foundation and the Call to Islam in Children's Literature. 395 sid. Almqvist & Wiksell International, Stockholm 2003.*

Avhandlingen undersöker den Brittisk-muslimska organisationen Islamic Foundation (IF) och dess nyförståelse av islamisk mission, da'wa. Avhandlingen ägnar särskild uppmärksamhet åt organisationens förlagsverksamhet, och i synnerhet utgivning av islamisk barnlitteratur.

Som bakgrund utforskas da'wa i historien ur ett maktperspektiv. Vem har begagnat sig av da'wa-vokabulär och för vilka syften? Vidare beskrivs de brittisk-muslimska gruppernas formering, kärnfrågor och debatter. Den visar hur IF har utformat sina verksamheter i en växelverkan mellan da'wa-diskursens ordning och migrationens och postkolonialitetens erfarenheter. Utifrån detta undersöks organisationens utgivning av barnlitteratur. I centrum står en detaljerad analys av böckernas texter och paratexter, med avseende på instruktioner om islam, pedagogisk-narrativa berättelser samt bilder. Särskild uppmärksamhet ägnas kulturell kreolisering; de implicit subversiva försöken att finna nya kulturella uttryck.

IF förhandlar en islamisk väckelseambition med brittisk/global estetik och pedagogik. De tidiga böckerna uppehöll sig vid traditionella syften: tro, rit och sakral historia. På senare tid har den uppvisat större självförtroende, likväl med islamiska ideal som utgångspunkt. Idag kombinerar IFs barnböcker en utpräglad öppen kulturell identitet med tendenser till defensiv islamisk särart.